

kolektiv autorů

fantastická zahradka NA BALKONĚ

ŠŤAVNATÁ SKLIZEŇ PO CELÝ ROK

KOLEKTIV AUTORŮ

*fantastická
zahradka*
NA BALKONĚ

ŠŤAVNATÁ SKLIZEŇ PO CELÝ ROK

ilustrace Ruth Veresová

Tohle ve mně najdete:

Obsah

PLÁN, AKCE... JEDEM!

- 7 Zahradničení na balkoně?**
Deset důvodů, proč s ním začít
- 9 A teď na balkon! 7 kroků pro bohatou sklizeň zeleniny, ovoce a bylinek**
- 10 Můj balkon? Můj malý venkovní ráj!**
- 11 Zahradničení bez zahrady – hurá!**
Obhlédnutí situace
- 13 Zelenina ve stínu a ovoce na slunci:**
Co kde nejlépe roste
- 14 Pěstitelská extáze**
- 15 Pro svůj balkonový projekt potřebujete**
- 20 Jednoduše nepřetržitá sklizeň: Váš balkon měsíc po měsíci**
- 24 Jak pěstovat vlastní rostliny.**
A nejlépe se stát soběstačným
- 24** Co potřebujete k pěstování sazenic
- 25** Jak se ze semínka stane semenáček
- 26** Jak se ze semenáčku stane mladá rostlinka
- 27** Jak se z mladé rostlinky stane balkonová rostlina
- 27** To nejlepší v... květináči
- 29 Tady se mi líbí! Příjemné prostředí pro rostliny**
- 29** Správné zasazení: Jak rostliny zakoření
- 30** Živinový expres: Hnojení pro pokročilé
- 31** Mulčování: Nejlepší příkryvka pro váš záhon
- 32** Budoucí sklizeň: Zalévejte!
- 33** Skvrny a dírký na rostlinách
- 35** Kombinujte a slad'ujte: Kdo se s kým snese v zeleninové komunitě

CO TO TADY ROSTE? MOJE VEČEŘE, KOKTEJLOVÉ BYLINKY, HOUBOVÉ POCHOUTKY, ZIMNÍ ŘEDKVIČKY...

- 41 Sluncem zalitý balkon:**
Zlatá hodinka s čerstvými bylinkami
- 42** Enyky, benyky, parapet: Bylinky – malá nápověda
- 43** Bazalka
- 44** Tymián
- 45** Máta
- 46** Na slovíčko s bylinkami
- 47** Rozmarýn
- 48** Sbírejte bylinky...
- 49** Meduňka
- 50** Kdo to poskládá: Bylinková pyramida
- 51** Šalvěj
- 52** Pro každý koktejl roste nějaká bylinka
- 55 Zákusek a svačinka:**
Ďamky do křesílka
- 56** Mochyně peruánská
- 57** Koktejlóvé rajče
- 58** Jahoda
- 60** Šáchor
- 61** Kedlubna
- 62** Ředkvička
- 63** Koktejlóvá okurka
- 64** Nápadý pro vertikální zahradničení

69 Dobří hmyzáci se vrací:

Růžové časy pro užitečný hmyz

- 70 Metr divočiny
- 76 Buďte hodní: Pomozte včelám pítkem a s hnízděním
- 77 Hlaváč žlutavý
- 78 Levandule
- 79 Rmen barvířský
- 80 Hadinec obecný
- 81 Mák vlčí
- 82 Chrupa modrá
- 83 Kopr

85 Nemáte čas? Nenáročná zeleň

pro zaneprázdněné

- 86 Závlahové systémy
- 88 Česnek medvědí
- 89 Řeřicha setá
- 90 Lebeda zahradní
- 91 Merlík všedobr
- 92 Rukola
- 93 Citronová tráva
- 94 Šetřete vodu, pijte víno! Nebo čaj. Nebo koktejly.

97 A přece tu něco klíčí:

Houbová výzva na 2 m²

- 98 Houby na balkoně
- 99 Všechny dobré věci jsou po třech: Pěstujte houby na slámě, kávové sedlině nebo dřevu
- 100 Pěstování hub pro domácí kutily
- 102 Kouzelné houby: Proměňte kávovou sedlinu v jedlé houby
- 105 Každý rok znovu: Špalky s předpěstovaným podhoubím pro vaši balkonovou zahradu

109 Vítejte v džungli: Zelenina, která

se pne k nebi

- 110 Hrách setý
- 112 Fazole
- 113 Okurka setá
- 114 Tykev
- 116 Meloun

118 Rajče

120 Zvláštní host: Povijnice

121 Konstrukce pro popínavé rostliny

123 Šup do bedýnky se zeleninou!

A pak do hrnce! Mňam!

- 124 Lilek
- 126 Karotka
- 128 Červená řepa
- 129 Brambory
- 130 Salát
- 131 Cuketa
- 132 Paprika
- 134 Zábavná fakta o zelenině!

137 Zima, zelenina a balkon:

Svěží příběh o milostném trojúhelníku

- 138 5 horkých tipů, jak proměnit zimní šed' v zelen'
- 139 Asijská listová zelenina
- 140 Kozlíček polníček
- 141 Mangold
- 142 Kapusta
- 143 Jak ochránit mladou zeleninu před mrazem
- 144 Špenát setý
- 145 Dvanáctiměsíční sklizeň: Váš plán na zimu!

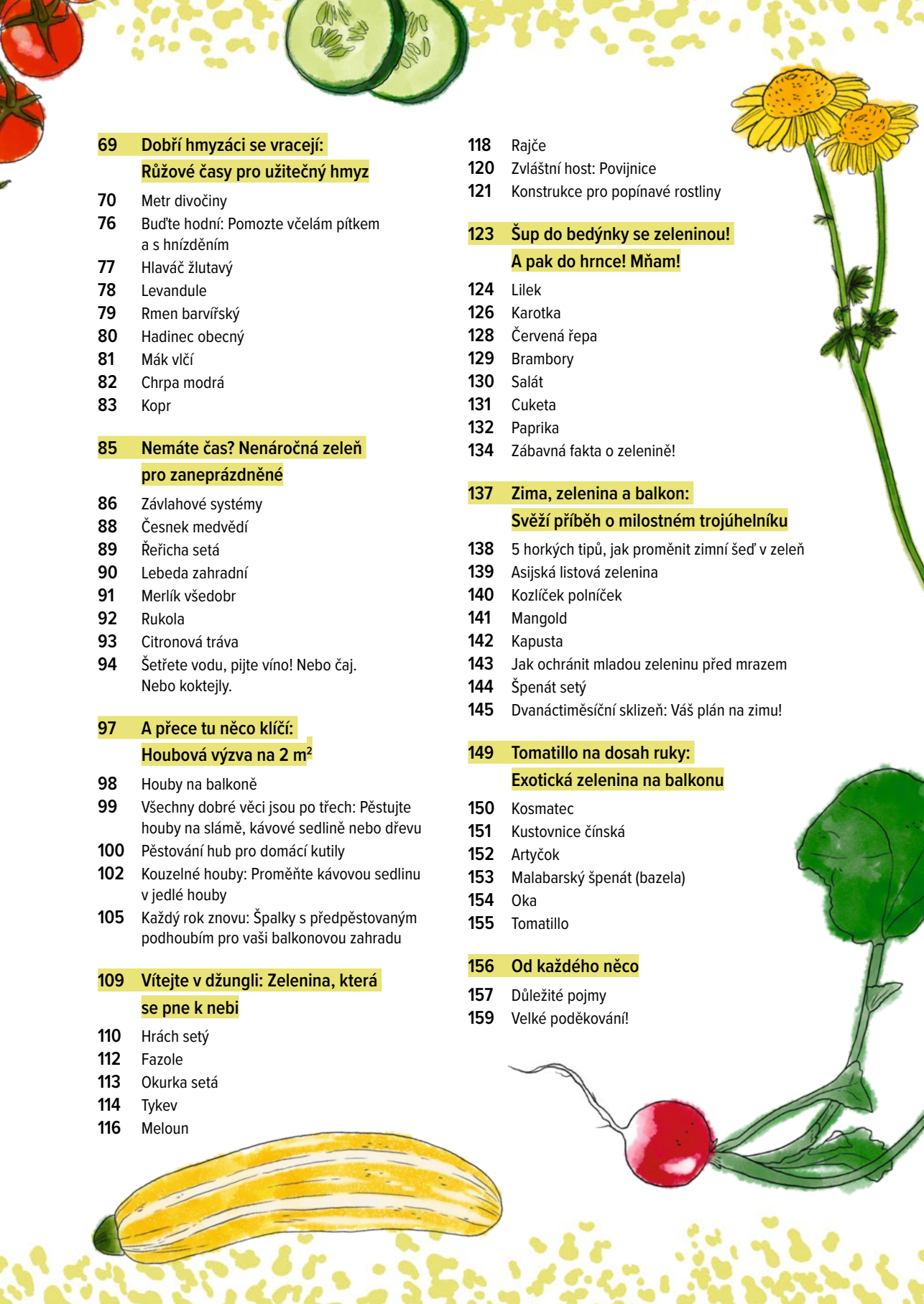
149 Tomatillo na dosah ruky:

Exotická zelenina na balkonu

- 150 Kosmatec
- 151 Kustovnice čínská
- 152 Artyčok
- 153 Malabarský špenát (bazela)
- 154 Oka
- 155 Tomatillo

156 Od každého něco

- 157 Důležité pojmy
- 159 Velké poděkování!

*Plánování, akce...
Jedem!*

Zahradničení na balkoně?

Deset důvodů, proč s ním začít

1 | EXPLOZE CHUTÍ! RADOST Z EXPERIMENTOVÁNÍ!

Budme upřímní: Při slepé degustaci by některá zelenina ze supermarketu získala velmi, velmi špatné hodnocení. Mnoho odrůd prodávaných v obchodech bylo vyšlechtěno pro dobrou trvanlivost a dokonalý vzhled, ale ztratily při tom na chuti. Člověk nemůže mít všechno. Pokud si to ovšem nevytěžuje sám! Na slunci dozrávající rajčata z balkonu? K nezaplacení! Sladké šťavnaté jahody čerstvě utržené ze závěsného koše? Poezie! Kromě toho je to cool: Pokud chcete exotické druhy, jako jsou oka a tomatillo, musíte si je mnohdy vypěstovat sami.

2 | NĚKTERÉ DRUHY ZELENINY JSOU DOST ÚTLOCITNÉ

O zahradu nestojí. Je jim tam příliš zima, jsou vystaveny příliš velkému nepohodlí a příliš mnoha malým nenasytným škůdcům. Stručně řečeno: Dávají přednost chráněnému místěčku na balkonu. A odmění vás mnohem lepší sklizní.

3 | RÁJ? NALEZEN!

Jasně, prázdný balkon s několika skládacími židlemi je nenáročný na údržbu. Ale také bez fantazie. Přitom si můžete za velmi krátkou dobu vytvořit jen vlastní malý odpočinkový ráj. Takže: Pověste houpací síť, usadte se do ní a nechte se unést pozorováním motýlů a švitořením ptáček!

4 | NEMÁTE DOMÁCÍ ZVÍŘATA? TEĎ UŽ ANO!

Což nás přivádí k dalšímu bodu. S užitkovými rostlinami vnesete na svůj balkon nejen pestrou paletu květín, ale také život. A zároveň světu vrátíte kousek přírody.

5 | ZELENĚJŠÍ, CHLADNĚJŠÍ, TIŠŠÍ!

Rostliny jsou v podstatě superhrdinové: Chladí, díky odpařování fungují jako přirozená klimatizace, zejména ve městě tlumí hluk, čistí vzduch, a když čile a vesele šplhají po šedých fasádách, vykouzlí nám také úsměv na tváři. Některé rostliny se radostně pnou k nebi a díky nim můžete na balkonu pobývat chráněni před pohledy sousedů.

6 | ZAPUSTÍ KOŘENY – POLE NETŘEBA

Chcete-li si vychutnat dobrý pocit ze zahradničení, nepotřebujete obrovské pole. Zahradničení uklidňuje, i kdybyste se měli rýpat jen v truhlíkách. Sledovat malou rostlinu, jak postupně plodí, je prostě krásné. I v těch nejmenších květináčích.

7 | POZOR: NÁVALY ŠTĚSTÍ!

Když přijdete po práci domů a usměje se na vás zelenina k večeri – to je radost! Se správným plánováním a několika tipy můžete sklízet čerstvou zeleninu, saláty a bylinky po celý rok a kouzlit s nimi v kuchyni. Nebo si to jen užijete.

8 | VLASTNÍ EXPERIMENT VLASTNÍMA RUKAMA

Člověk prostě čas od času potřebuje výzvu. Tak proč nepopadnout kladivo a hřebíky a nepostavit malou bylinkovou pyramidu? Nebo přijmout houbařskou výzvu na balkonu a vypěstovat si hlívu? Potřebujete nápady? Prolistujte si tuto knihu!

9 | DROBNÉ OVOCE PRO DROBOTINU

Děti milují jahody. A budou jíst i zeleninu. Fakt! Protože budou u toho, když se sází, pěstuje a sklízí. Pokud nemáte vlastní zahradu, ale přesto chcete děti přimět k zahradničení, budou k tomu ideální truhlíky, pytle a malé vyvýšené záhonky na balkonu.

10 | MIMOSEZÓNNÍ OBDOBÍ? NEEXISTUJE!

V zimě je to obzvlášť prima: Některé rostliny chráněné stěnou domu opravdu kvetou – i při nízkých teplotách. S několika malými pomocníky a správným výběrem odrůd můžete mít i v zimě čerstvou úrodu zeleniny – jen pár kroků od dveří vašeho balkonu. Síla vitamínů v každém ročním období.

A teď na balkon!

7 kroků pro bohatou sklizeň zeleniny, ovoce a bylinek

1 | OBHLÉDNUTÍ SITUACE

Nikdo nezná váš balkon tak dobře jako vy. Přesto: Než se svým balkonovým projektem začnete, měli byste ještě jednou zmapovat terén. Kolik máte na zeleninu, bylinky, houby a užitkové rostliny místa? Jaká temná zákoutí se na vašem balkonu skrývají? A kde praží obzvláště silně slunce? Komplexní obhlédnutí situace naleznete na straně 11.

2 | PLÁNOVÁNÍ

Teď se do toho pustíme teoreticky: Nejlepší způsob, jak napláňovat balkonovou zahradu, je vzít si tužku a papír a nakreslit si hrubý náčrt, viz strana 14. Vaše balkonová zahrada nabývá na obrysech.

3 | KVĚTINÁČE, NÁSTROJE, MATERIÁLY

Pokud víte, co všechno chcete na balkonu pěstovat, můžete začít hledat materiál ve sklepě, na půdě a na policích. Pro balkonové zahradničení můžete použít le-
dacos z toho, co už máte doma. Viz strana 15 nebo 16.

4 | PĚSTOVÁNÍ MLADÝCH ROSTLIN

Sazenice si samozřejmě můžete koupit na jaře v místním zahradnictví. Nebo si můžete pořídit semena a založit rodinku mladých rostlin doma. Více na straně 24.

5 | PŘESAZOVÁNÍ

Jakmile malé rostliny dostatečně zesílí, můžeme s nimi na balkon. Nejlepší způsob, jak to udělat, najdete na straně 27.

6 | PÉČE

Péče o některé rostliny je velmi snadná, jiné vyžadují hýčkání. Veškeré informace najdete v příslušných portrétech. Pro obecné tipy a triky péče o rostliny nalistujte stranu 29.

7 | SKLIZEŇ

A pak? Sklizení, sklizení a sklizení!

Můj balkon?

MŮJ MALÝ
VENKOVNÍ RÁJ!

Zahradničení bez zahrady – hurá!

Obhlédnutí situace

OTEVŘETE BALKONOVÉ DVEŘE, NADECHNETE SE ČERSTVÉHO VZDUCHU A POMYSLÍTE SI: KRÁSA! ALE TAKÉ TROCHU PRÁZDNO. VYBAVÍ SE VÁM OKAMŽITĚ BUJNÁ ZELENINA, VOŇAVÉ BYLINKY A KRÁSNÉ KVĚTINY S BZUČÍCÍMI OBYVATELI? CHCETE, ABY TAKHLE VYPADALA VAŠE SOUKROMÁ OÁZA? PAK JE TŘEBA NEJPRVE OBHLÉDNOUT SITUACI. A NAVRHNOUT DOKONALÝ PLÁN VAŠÍ FANTASTICKÉ BALKONOVÉ ZAHRADY.

Samozřejmě, být soběstačný se zeleninou z balkonu není snadné. Ve většině případů na to prostě nebudete mít dost místa. Nicméně: Pěstování zeleniny, ovoce, bylinek, hub a užitkových rostlin na balkonu má mnoho výhod. Přesně víte, v jakých podmínkách rostliny vyrostly, můžete si vybrat z bezpočtu odrůd a ušetřit salátu mnoho kilometrů přepravy. To, co si vypěstujete doma, jednoduše lépe chutná, protože sklizená zelenina je plně zralá. A k tomu máte tu nejkrásnější dekoraci: zelenou, voňavou a živou – až kam oko dohlédne.

Aby byl váš balkon opravdu pestrobarevný, je důležité předem obhlédnout situaci. Musíte vzít v úvahu, že každá rostlina potřebuje něco jiného, co to je, najdete v příslušných portrétech. Než se pustíte do shánění květináčů, zeminy, semen a rostlin je třeba zejména při zahradničení na balkonu a terase zvážit několik faktorů.

NEJMENŠÍ ZAHRADA? KVĚTINÁČ!

Velikost balkonů bývá od 1 m² až po rozlehlé terasy. V závislosti na velikosti vašeho balkonu máte různé možnosti. Možná se vám na balkon nepodaří umístit vyvýšený záhon, ale existuje mnoho dalších nápadů, jak dostupný prostor co nejlépe využít. Hodně místa bývá například směrem nahoru (několik nápadů na str. 64).

Když vás zachvátí horečka balkonového zahradničení, zapomenete možná naplánovat prostor pro sebe, své přátele a rodinu. Pocit džungle je sice fajn, ale někdy si chcete jen vychutnat kávu ve venkovním oby-

Vysněno, sklizeno! Na svém balkonu můžete pěstovat téměř cokoli.

Džungle a zahrádka v jednom – jak praktické!

vacím pokoji bez obtěžování popínavou krásou. Pokud ne, je to také v pořádku. Polštářek mezi zahradními fazolemi a rajčaty k posezení s knihou v ruce může navodit nebeský relax, nemluvě o stínu a ochraně soukromí.

Kromě toho, pokud nemůžete například zahradnické potřeby uskladnit někde jinde, budete na ně potřebovat trochu místa.

S rostlinami je spojená také jedna věc, zaberou více místa, než se zdálo. Často se nám nechce věřit, že se z malé rostlinky stane během krátké doby obrovská rostlina, která pak vyžaduje odpovídající zacházení.

MĚŘENÍ SIL NA BALKONU: VYVÝŠENÉ ZÁHONY APOD.

Nosnost je úzce spjata s velikostí. Několik menších květináčů a balkonových truhlíků váš balkon snadno unese, ale vyvýšené záhony apod. naplněné hlínou už mají pořádnou váhu. Aby se vám dům nezřítil nebo nedošlo k jeho popraskání či problémům se statikou, je důležité předem zjistit maximální přípustné zatížení. Tuto informaci vám poskytne správa budov nebo stavitel.

SLUNCE, HORKO, VÍTR: ABY ROSTLINA VYDRŽELA

Ano, je rozdíl, zda se váš balkon nachází na venkově v nadmořské výšce 1 000 metrů, nebo uprostřed velkoměsta. Zejména v létě se rostliny musí potýkat s horkem. Ve zbývajících měsících však z obecně vyšších teplot těží, někdy to znamená výhodu při zahájení výsadby. Při plánování výsadby tedy vždy trochu záležejí na tom, kde se nacházíte. Většina rostlin je vůči vlivům okolního prostředí tolerantnější, než se obecně předpokládá. Přesto: Čím lépe se budete řídit nároky budoucích obyvatelů vašeho balkonu, tím slibnější budou vyhlídky na sklizeň.

Dobrá věc je, že pro každý kout a místo roste nějaká rostlina. Některé rády rostou nepovšimnuty v klidu a stínu, jiné potřebují pro své plody pořádnou denní dávku slunečních paprsků. Více informací najdete na straně 13 a v příslušných portrétech.

Zvláštním tématem balkonů je vítr. Mírný vánek při zemi se může ve vysokých výškách změnit v méně mírný vánek. Vystavení větru s sebou nese dva důsledky: Na jedné straně musíte rostliny častěji zalévat, protože voda se rychleji odpařuje a rostliny snadněji vysychají. Na druhou stranu nabývá na významu otázka upevnění a zajištění. Špatně podepřené rostliny snáze svěsí hlavu a jejich výhonky se odlamují. A špatné zajištění nádob a konstrukcí pro popínavé rostliny na balkonu může způsobit jejich převrácení. Po jejich rozbití se pak v troskách může ocitnout i vaše kariéra balkonového zahradníka.

STÁLÍ SPOLEČNÍCI NEBO KRÁTKODOBÍ ŽIVOTNÍ PARTNEŘI

Většina zeleniny je jednoletá, což znamená, že vás během několika měsíců po sklizni přirozeně opustí a přenechá svůj domov jiným rostlinám. Pokud tedy chcete sklízet z jednoho květináče vícekrát, můžete to při chytrém plánování určitě zvládnout. Například rajčata sázejte až po hlávkovém salátu. Více se dočtete na straně 35.

Další rostliny, stejně jako mnohé bylinky, se mohou stát věrnými společníky, kteří váš balkon spokojeně obydlí na celá léta a budete jim dokonce moci vyprávnět, jak se máte. Trpělivě vás vyslechnou. Jako skuteční přátelé. Proto na ně při plánování berte ohledy.

Zelenina ve stínu a ovoce na slunci: Co kde nejlépe roste

PRO KAŽDÝ BALKON ROSTE NĚJAKÁ ROSTLINA. VĚTŠINA ZELENINY, BYLINEK, BOBULOVIN A KVĚTIN SAMOZŘEJMĚ POTŘEBUJE URČITÉ MNOŽSTVÍ SLUNEČNÍHO SVĚTLA. ALE EXISTUJÍ I TAKOVÉ, KTERÉ PREFERUJÍ RŮST V POLOSTÍNU NEBO DOKONCE VE STÍNU. POKUD MÁTE NA BALKONU MÁLO SLUNCE, MŮŽETE DÁVKU SVĚTLA ZACHYTIT NAPŘÍKLAD POMOCÍ ZRCADEL A CD.

ROSTLINY PRO ZASTÍNĚNÉ BALKONY	ROSTLINY PRO SLUNNÁ MÍSTA		ROSTLINY PRO POLOSTÍN
» Medvědí česnek » Merlík všedobr » Malabarský špenát » Oka » Houby	» Mochyně peruánská » Brambory » Artyčok » Mák vlčí » Asijská listová zelenina » Chrpa modrá » Řeřicha setá » Lilek » Tykev » Bazalka » Levandule » Karotka » Koktejlová okurka » Kedlubna » Koktejlové rajče	» Meloun » Mangold » Kopr » Paprika » Hrách setý » Jahoda » Rozmarýn lékařský » Rukola » Kozlíček polníček » Fazol obecný » Šalvěj » Špenát setý » Meduňka lékařská » Mateřídouška » Kustovnice čínská » Kapusta kadeřavá » Tomatillo	» Asijská listová zelenina » Fazol obecný » Karotka » Cuketa » Mangold » Červená řepa » Lebeda zahradní » Ředkvička » Citronová tráva » Špenát setý » Máta » Houby

Papriky, kdepak jste? Pokud musíte svou zeleninu hledat lupou, pravděpodobně neroste na ideálním místě.

Pěstitelská extáze

VYZBROJENI METREM, TUŽKOU A RADOSTNÝM OČEKÁVÁNÍM SE MŮŽETE HNED PUSTIT DO PLÁNOVÁNÍ BALKONOVÉ ZAHRADY.

1 | VÁŠ BALKON: SVĚTLO A STÍN

Rámec pro váš jedlý ráj tvoří rozměry balkonu a jeho slunné a stinné strany. Pokud v bytě bydlíte již delší dobu, máte o nich pravděpodobně dobrý přehled. V opačném případě se vyplatí balkon určitou dobu sledovat. Samozřejmě ale můžete začít také hned, protože výhodou většiny rostlin v květináčích je, že je lze poměrně snadno přemístit.

2 | OMEZTE SPOTŘEBU, RECYKLUJTE

Pro balkonové zahradničení nepotřebujete příliš mnoho náčiní. Je hezké, když se vám podaří zužitkovat stávající situaci. Některá zábradlí jsou například ideální jako konstrukce pro popínavé rostliny. Na okenních parapetech se najde místo pro bylinky, listové saláty a řeřichu. A na dřevěné bednění a stropy balkonů můžete připevnit závěsné koše.

3 | POČÍTEJTE S PEVNÝMI KONSTANTAMI

V následujícím kroku byste se měli zamyslet nad tím, co by na vašem balkonu rozhodně nemělo chybět. Útulný koutek? Nějaký úložný prostor na konev, zeminu a malou motyčku? Stará houpací síť? Malý, krásný kovový stůl a čtyři židle? Brouzdaliště? Nechcete přece na konci léta bojovat o svůj prostor s obrovskými dýňovými listy. Některé rostliny mají poněkud rozpínavou povahu.

4 | VYBERTE OBLÍBENOU ZELENINU, POZNEJTE NOVÉ ROSTLINY

Jste tým bazalka, nebo tým meduňka? Pokud máte štěstí a odpovídající velikost balkonu, můžete být samozřejmě obojí. Ale mít seznam rostlin rozhodně usnadní plánování. V knize najdete staré i nové oblíbenice mezi balkonovou zeleninou. Stačí je tedy projít, sestavit žebříček pořadí (i když je to obtížné) a nejlépe si rovnou zapsat, kterému místu dává zelenina přednost a kdy nejlépe roste.

5 | BALKONOVÁ SKLÁDAČKA

Když máte inventuru hotovou, můžete začít plánovat podrobnosti. Vezměte si na to metr nebo pravítko a zakreslete odpočinkové plochy, vyvýšený záhon, květináče apod. Dobře také funguje, když si v měřítku vystřihnete makety květníků a posezení, pak můžete všechny prvky libovolně přesouvat a zjistit, jak nejlépe využít prostor. A pak do příslušných nádob napište, která rostlina je č. 1 a jaká má přijít po ní. Díky tomu již nic nebrání celoroční sklizni.

